Justitieutskottets betänkande 2026/27:JuU3

Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till en ny lag om domstolar och domare och till ändringar i bl.a. lagen om justitiekanslerns tillsyn.

Den nya regleringen syftar till att skapa ett starkare och mer långsiktigt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende och innebär bl.a. följande. Den förvaltningsmyndighet som ansvarar för den centrala domstolsadministrationen ges en mer självständig ställning i förhållande till regeringen och byter ledningsform till styrelsemyndighet. Förändringen markeras genom att myndigheten byter namn från Domstolsverket till Domstolsstyrelsen. Vidare införs en reglering om ett nomineringsförfarande till Domarnämnden och om att regeringen är bunden av nämndens förslag i ett utnämningsärende. Det inrättas också en ny nämndmyndighet, Domaransvarsnämnden, som ska pröva bl.a. frågor om skiljande från anställning när det gäller andra ordinarie domare än justitieråd. Slutligen ska Justitiekanslern inte längre utöva tillsyn över domstolsväsendet.

Huvuddelen av de nya lagreglerna föreslås träda i kraft den 1 april 2027 och övriga delar den 14 januari 2027.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

I betänkandet finns en reservation (V).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:286 Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut 3
Redogörelse för ärendet 5
Utskottets överväganden 6
Inledning 6
Regeringens lagförslag 6
Utskottets ställningstagande 7
Lagstiftningens framtida utformning 7
Utskottets ställningstagande 11
Reservation 13
Lagstiftningens framtida utformning, punkt 2 (V) 13
Bilaga 1
Förteckning över behandlade förslag 14
Propositionen 14
Följdmotionen 15
Bilaga 2
Regeringens lagförslag 16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om domstolar och domare,
2. lag om ändring i riksdagsordningen,
3. lag om ändring i rättegångsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
5. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
6. lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
7. lag om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn,
8. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,
9. lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,
10. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
11. lag om ändring i lagen (2009:966) om Underrättelsedomstol,
12. lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar,
13. lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare,
14. lag om ändring i budgetlagen (2011:203),
15. lag om ändring i lagen (2014:414) om nomineringar till Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna,
16. lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar,
17. lag om ändring i lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:286 punkterna 1–17.

2. Lagstiftningens framtida utformning

Riksdagen avslår motion
2026/27:12 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V).

Reservation (V)

Stockholm den 26 november 2026

På justitieutskottets vägnar

Teresa Carvalho

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Tobias Smedberg (V), Adam Marttinen (SD), Ulrika Liljeberg (C), Fredrik Kärrholm (M), Ulrika Westerlund (MP), Larry Söder (KD), Anna Wallentheim (S), Mats Hellhoff (SD), Mattias Vepsä (S), Sanna Backeskog (S), Andreas Ahlqvist (SD) och Martin Melin (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:286 Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende och ett yrkande i en följdmotion. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslaget i motionen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Justitieutskottet har gett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionen i de delar som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Arbetsmarknadsutskottet beslutade att inte yttra sig.

I ärendet har utskottet också tagit del av en skrivelse från allmänheten (dnr 781-2026/27).

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag. Därefter behandlar utskottet ett motionsyrkande med förslag om ett tillkännagivande till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om ett stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen en rad åtgärder för att skapa ett starkare och mer långsiktigt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende. Förslagen innebär bl.a. att det införs en ny lag om domstolar och domare. I den lagen samlas bestämmelser om grunderna för förfarandet vid utnämningen av ordinarie domare, grundläggande bestämmelser om domstolsadministrationens uppdrag och ledning och vissa grundläggande bestämmelser om ordinarie domares rättsställning.

Förslagen i propositionen innebär vidare att den förvaltningsmyndighet som ansvarar för den centrala domstolsadministrationen ges en mer självständig ställning i förhållande till regeringen. Myndigheten byter också ledningsform till styrelsemyndighet. Förändringen markeras genom att myndigheten byter namn från Domstolsverket till Domstolsstyrelsen.

Vidare föreslås att det införs en reglering om ett nomineringsförfarande till Domarnämnden och om att regeringen är bunden av nämndens förslag i ett utnämningsärende. Regeringen föreslår även att en ny nämndmyndighet, som ska heta Domaransvarsnämnden, inrättas. Myndigheten ska pröva bl.a. frågor om skiljande från anställning när det gäller andra ordinarie domare än justitieråd.

Därutöver föreslås att det införs en reglering om avgångsåldern för ordinarie domare, att Justitiekanslern inte längre ska utöva tillsyn över domstolsväsendet och att det införs en reglering om de högsta domstolarnas möjligheter att sammanträda i särskild sammansättning.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 april 2027. Bestämmelserna om förordnande av ledamöter i Domstolsstyrelsens styrelse, Domarnämnden och Domaransvarsnämnden föreslås dock träda i kraft den 14 januari 2027.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens förslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Utskottet övergår nu till att under en särskild rubrik behandla ett motionsyrkande med förslag om ett tillkännagivande till regeringen.

Lagstiftningens framtida utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om det arbetsrättsliga regelverket för avskedande.

Jämför reservationen (V).

Motionen

I partimotion 2026/27:12 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att det arbetsrättsliga regelverket för avskedande även fortsättningsvis ska tillämpas vid skiljande av ordinarie domare från anställning.

Bakgrund

Ordinarie domare har jämfört med andra statligt anställda ett förstärkt anställningsskydd som innebär att de inte kan skiljas från anställningen utan mycket starka skäl. I regeringsformen kommer det särskilda anställningsskyddet till uttryck i 11 kap. 7 §, där det anges vilka omständigheter som kan läggas till grund för att skilja en ordinarie domare från anställningen. Av paragrafen följer att en ordinarie domare får skiljas från anställningen endast om han eller hon genom brott eller grovt eller upprepat åsidosättande av skyldigheterna i anställningen har visat sig uppenbart olämplig att inneha anställningen, eller om han eller hon har uppnått gällande pensionsålder eller enligt lag är skyldig att avgå på grund av varaktig förlust av arbetsförmågan. Några andra omständigheter än de som anges i paragrafen kan inte utgöra grund för att skilja en ordinarie domare från anställningen.

I lagen (1994:261) om fullmaktsanställning (LFA) finns den närmare regleringen om sådana arbetstagare hos myndigheter under regeringen som anställs med fullmakt, däribland ordinarie domare. När det gäller skiljande från anställning på grund av olämplighet knyter lagens bestämmelser an till regleringen om avskedande i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS). De reglerna innebär att en arbetstagare får avskedas om han eller hon grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. För ordinarie domare tillämpas

regeringsformens föreskrifter i fråga om vilka omständigheter som får läggas till grund för åtgärden. I LAS finns även regler om inom vilka tidsfrister en arbetsgivare måste agera när arbetsgivaren får kännedom om förhållanden som läggs till grund för ett avsked (preskriptionsregler). Det finns också bestämmelser om underrättelse till arbetstagaren och i förekommande fall den lokala arbetstagarorganisationen, rätt till överläggning och skadestånd.

Enligt nuvarande ordning prövar Statens ansvarsnämnd, som är en förvaltningsmyndighet under regeringen, om andra ordinarie domare än justitieråd ska skiljas eller stängas av från anställningen, vara skyldiga att genomgå läkarundersökning, meddelas disciplinpåföljd eller anmälas till åtal. Ordningen innebär att ansvarsnämnden, i stället för anställningsmyndigheten, beslutar i de frågor som är föremål för prövning och företräder därmed staten i dess egenskap som arbetsgivare. Ansvarsnämndens avgörande är att se som den statliga arbetsgivarens beslut i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Statens ansvarsnämnds beslut kan inte överklagas. Den som är missnöjd med nämndens beslut måste i stället väcka talan mot staten, i egenskap av arbetsgivare, i den ordning som gäller enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Propositionen

En ny nämndmyndighet

Som framgår ovan föreslår regeringen att det inrättas en ny nämndmyndighet som ska heta Domaransvarsnämnden. Myndigheten ska pröva bl.a. frågor om skiljande från anställning, avstängning, läkarundersökning, disciplinansvar och åtalsanmälan när det gäller andra ordinarie domare än justitieråd.

Domaransvarsnämnden ska vara ett oberoende prövningsorgan som inte företräder arbetsgivaren i prövningen. För att betona myndighetens oberoende föreslår regeringen att bestämmelser om nämndens uppgifter och ledning införs i lag.

Ett ärende om att skilja en ordinarie domare från anställningen på grund av olämplighet inleds enligt förslaget i Domaransvarsnämnden på begäran av riksdagens ombudsman (JO). Om en sådan fråga uppkommer ska den domstol där domaren är anställd genast anmäla detta till JO.

Vidare föreslås att Domaransvarsnämndens beslut ska få överklagas till Svea hovrätt. I Högsta domstolen ska det krävas prövningstillstånd.

Den materiella regleringen om ordinarie domares rättsställning

Regeringen föreslår att det arbetsrättsliga regelverket för avskedande inte längre ska tillämpas vid skiljande av en ordinarie domare från anställning på grund av olämplighet. Bestämmelser om skiljande från anställning, avstängning och läkarundersökning tas in i den nya lagen om domstolar och domare.

Regeringen konstaterar att regelverket i LAS är utformat utifrån att avskedande är en ensidig rättshandling från arbetsgivarens sida och från att beslutet

kan bli föremål för prövning i arbetsrättslig ordning. Med en prövning i ett oberoende organ vars beslut kan överklagas till allmän domstol passar det arbetsrättsliga regelverket enligt regeringen mindre väl. Regeringen konstaterar vidare att det i och för sig skulle vara möjligt att införa en bestämmelse med innebörden att vad som är föreskrivet om arbetsgivare i LAS i vissa fall ska tillämpas också på Domaransvarsnämnden. Utifrån 2020 års grundlagskommittés ställningstagande att ansvarsfrågorna inte längre bör ses som en angelägenhet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren anser regeringen dock att en sådan ordning inte är något lämpligt alternativ.

Regeringen anför vidare att diskrepansen mellan grunderna för skiljande från anställningen i regeringsformen och det ytterligare krav som ställs upp i LAS – att domaren grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren – är närmast teoretisk. Det är enligt regeringen svårt att föreställa sig en situation där förutsättningarna för avsked skulle anses föreligga enligt grunderna i regeringsformen men inte enligt regelverket i LAS. En övergång från bestämmelserna i LAS av det skälet bedöms därför i praktiken inte innebära ett försvagat anställningsskydd för ordinarie domare. Konsekvenserna av en övergång från en prövning enligt regelverket om avskedande i LAS blir därmed begränsade.

När det gäller de invändningar som vissa remissinstanser fört fram om behovet av regler om preskription, överläggning och skadestånd anför regeringen bl.a. följande.

Regeringen delar utredningens bedömning att det inte bör införas några regler om preskription i samband med skiljande av ordinarie domare från anställningen på grund av olämplighet. Några remissinstanser har under remissförfarandet ifrågasatt utredningens bedömning med hänsyn till risken för att äldre uppgifter om misskötsamhet används som påtryckningsmedel mot domare och även med hänsyn till att avsaknaden av en reglering kan medföra att den skyndsamhet som är påkallad i förfarandet avtar. Med hänsyn till förslaget att domstolen har en skyldighet att genast anmäla till JO om det uppkommer en fråga om skiljande från anställning på grund av olämplighet bedömer regeringen att denna risk framstår som begränsad. Regeringen framhåller också att det i 32 § lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO) föreskrivs att en ombudsman inte bör ta upp förhållanden som ligger mer än två år tillbaka i tiden, om det inte finns särskilda skäl. Detta medför enligt regeringens bedömning att även om någon preskription i formell mening inte infaller, torde det krävas särskilda skäl för att det ska bli aktuellt för JO att begära att en domare skiljs från anställningen med stöd av omständigheter som ligger mer än två år tillbaka. Det får enligt regeringen också förutsättas att så allvarliga förhållanden som nu är i fråga kommer att anmälas genast.

Regeringen bedömer vidare att det inte bör införas några regler om underrättelser och överläggning med domaren eller dennes arbetstagarorganisation inför ett beslut om skiljande från anställning. Några remissinstanser har under remissförfarandet anfört att den föreslagna ordningen innebär en försämring

av domarnas arbetsrättsliga skydd. Regeringen framhåller emellertid att bedömningen av om domarens arbetsrättsliga ställning försvagas eller inte måste göras mot bakgrund av de förändrade förutsättningarna för regelverket i stort. Enligt regeringen innebär den nya ordningen att domarens rättsliga ställning tryggas på andra sätt. Domarens rättigheter kommer att tillvaratas genom att beslutet om skiljande från anställning fattas av ett oberoende, domstolsliknande prövningsorgan vars beslut kan överklagas till domstol. Domaren kommer också att ha möjlighet att komma till tals under processen och har rätt att ställa ombud. Regeringen framhåller också att ett förfarande i Domaransvarsnämnden, i likhet med vad som gäller i dag, många gånger kommer att föregås av kontakter mellan domstolschefen och domaren i fråga. I dessa kontakter kommer det även i fortsättningen att stå domaren fritt att begära biträde av sin arbetstagarorganisation. Regeringen pekar också på att reglerna om förhandlingsrätt i 10 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet kommer att gälla även i fortsättningen.

Regeringen bedömer även att det inte bör införas någon rätt till skadestånd som motsvarar den rätt som föreskrivs i LAS. Vissa remissinstanser har under remissförfarandet anfört att även en sådan ordning innebär ett försämrat arbetsrättsligt skydd för domaren. Enligt regeringen kommer ordinarie domare att ges ett skydd mot felaktiga beslut om skiljande från anställning genom att domaren kan överklaga beslutet och få tillgång till domstolsprövning i två instanser. Regeringen framhåller också att förslagen i propositionen innebär att ett beslut om skiljande från anställningen inte ska gälla förrän beslutet har fått laga kraft och att en ordinarie domare som utgångspunkt ska ha rätt till full lön under en eventuell avstängning. Till skillnad mot vad som gäller i dag kommer Domaransvarsnämndens beslut dessutom att utgöra myndighetsutövning, vilket innebär att domaren kommer att ha rätt till skadestånd enligt skadeståndslagens (1972:207) bestämmelser om fel eller försummelse vid myndighetsutövning.

Förslagen är förenliga med Sveriges internationella åtaganden

Föreningsfriheten för arbetsmarknadens parter och den kollektiva förhandlingsrätten skyddas bl.a. av Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 28) och Europarådets sociala stadga (artiklarna 5 och 6).

I propositionen redovisar regeringen utredningens bedömning att den föreslagna ordningen är förenlig med Sveriges internationella åtaganden på det arbetsrättsliga området. I det sammanhanget konstaterar regeringen att såväl utredningen som vissa remissinstanser särskilt har resonerat kring förslagens förenlighet med bl.a. ILO:s konvention (nr 87) om föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten och konvention (nr 154) om främjande av kollektiva förhandlingar.

Regeringen framhåller att förslagen inte avser att ingripa i det kollektivavtalsreglerade området och att de omfattar sådana grundläggande bestämmelser om ordinarie domare som enligt regeringsformen ska meddelas i lag. Ordinarie domare kommer även fortsättningsvis att kunna organisera sig fackligt och låta sig företrädas av ombud.

Regeringen konstaterar vidare att den föreslagna prövningsordningen innebär att det inte längre är arbetsgivaren som är beslutsfattare. Eftersom frågorna enligt den nuvarande regleringen prövas i arbetsrättslig ordning får denna övergång en viss betydelse för arbetsmarknadens parters medverkan i processen. Regeringen framhåller dock att det befintliga regelverket för ordinarie domare redan skiljer sig från vad som gäller för övriga arbetsmarknaden. Parternas möjligheter att komma överens eller att avtala om avvikelser i kollektivavtal är i praktiken begränsade. Dessutom tar den nya ordningen endast sikte på prövningen av de mest grundläggande delarna av ordinarie domares anställning som hänger samman med domarens särskilda konstitutionella roll. För övriga aspekter av en domares anställning kommer det befintliga arbetsrättsliga regelverket att gälla.

Sammantaget instämmer regeringen i utredningens bedömning att förslagen är förenliga med Sveriges internationella åtaganden på det arbetsrättsliga området och att reformen i stort kommer att bidra till att säkerställa att Sverige lever upp till sina rättsstatliga internationella åtaganden i fråga om säkerställandet av domstolarnas och domarnas oberoende. Förslagen bedöms också vara förenliga med ILO:s konvention (nr 151) om skydd för organisationsrätten och om förfarandet för fastställande av anställningsvillkor i offentlig tjänst samt konvention (nr 158) om uppsägning av anställningsavtal på arbetsgivarens initiativ. Även i förhållande till dessa konventioner framhåller regeringen att förslagen inte inskränker ordinarie domares föreningsfrihet eller organisationsrätt. Förslagen innebär inte heller någon ändring i fråga om förutsättningarna för att skilja en ordinarie domare från anställning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i föregående avsnitt ställt sig bakom regeringens lagförslag om ett stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende. Förslaget innebär bl.a. att det inrättas en ny nämndmyndighet, Domaransvarsnämnden, som ska pröva frågor om att skilja ordinarie domare från anställningen på grund av olämplighet. Utskottet delar regeringens uppfattning att den nya ordningen, med en prövning i ett oberoende organ vars beslut kan överklagas till allmän domstol, innebär att ordinarie domare inte längre bör omfattas av det arbetsrättsliga regelverket om avskedande i LAS. Utskottet instämmer också i regeringens bedömning i fråga om behovet av regler om preskription, överläggning och skadestånd. Enligt utskottet finns det inte heller anledning att göra någon annan bedömning än regeringen när det gäller förslagens förenlighet med Sveriges internationella åtaganden på det arbetsrättsliga området.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservation

Lagstiftningens framtida utformning, punkt 2 (V)

av Tobias Smedberg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2026/27:12 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V).

Ställningstagande

Flera remissinstanser har under remissförfarandet avstyrkt förslaget att det arbetsrättsliga regelverket för avskedande inte längre ska tillämpas vid skiljande av ordinarie domare från anställning. De anser att den nuvarande ordningen fungerar väl och att det saknas tillräckliga skäl för en förändring. Enligt remissinstanserna riskerar förslaget att få flera negativa konsekvenser, bl.a. genom att arbetsgivarens inflytande minskar samtidigt som domarnas arbetsrättsliga skydd försvagas. Vidare framhålls vikten av att upprätthålla en balans mellan det konstitutionella och det arbetsrättsliga perspektivet för att säkerställa att domarnas ställning inte försvagas. Några remissinstanser har också vänt sig mot förslaget att rätten till skadestånd enligt LAS ska tas bort.

Det har vidare framhållits att ordinarie domare även fortsättningsvis måste ha ett ändamålsenligt arbetsrättsligt skydd och ett reellt arbetstagarinflytande samt att förslagen försämrar domarnas arbetsrättsliga ställning i fråga om fackligt stöd och överläggningar, preskriptionsregler och skadestånd. Det har även ifrågasatts om den föreslagna ordningen är förenlig med Sveriges internationella åtaganden enligt ILO:s konventioner.

När det gäller rättssäkerhetsaspekter har flera remissinstanser lyft fram frågan om preskription och bl.a. framhållit att avsaknaden av sådana regler kan minska incitamenten till skyndsam handläggning och innebära att äldre uppgifter om misskötsamhet används som påtryckningsmedel mot ordinarie domare.

Jag instämmer i remissinstansernas farhågor och anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att det arbetsrättsliga regelverket för avskedande även fortsättningsvis ska tillämpas vid skiljande av ordinarie domare från anställning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:286 Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om domstolar och domare.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2009:966) om Underrättelsedomstol.
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare.
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203).
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:414) om nomineringar till Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.
16. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar.
17. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO).

Följdmotionen

2026/27:12 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att det arbetsrättsliga regelverket för avskedande även fortsättningsvis ska tillämpas vid skiljande av ordinarie domare från anställning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om domstolar och domare

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag kompletterar regeringsformens bestämmelser om domstolar, ordinarie domare och administrationen av domstolar.

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:

– Inledande bestämmelser (1 kap.),
– Domstolarna (2 kap.),
– Utnämningen av ordinarie domare (3 kap.),
– Administrationen av domstolar (4 kap.),
– Ordinarie domares rättsställning (5 kap.),
– Prövningen av vissa frågor om ordinarie domares rättsställning (6 kap.).

Bestämmelser om Domarnämnden finns i 3 kap., om Domstolsstyrelsen i 4 kap. och om Domaransvarsnämnden i 6 kap.

Ordinarie domare

3 § Ordinarie domare är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,
2. president och lagman i hovrätt och kammarrätt samt hovrättsråd och kammarrättsråd, tillika vice ordförande på avdelning, och övriga hovrättsråd och kammarrättsråd,
3. lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt och förvaltningsrätt,
4. tekniska råd,
5. patentråd,
6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen, och
7. ordförande i Underrättelsedomstolen.

4 § Av 2 § lagen (1994:261) om fullmaktsanställning framgår att ordinarie domare anställs med fullmakt.

2 kap. Domstolarna

Domstolarnas ledning

1 § Varje domstol leds av en domstolschef, vilken i

1. Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen är domstolens ordförande,
2. en hovrätt och en kammarrätt är domstolens president,
3. en tingsrätt och en förvaltningsrätt är domstolens lagman,
4. Arbetsdomstolen är ordföranden tillika chefen i domstolen, och
5. Underrättelsedomstolen är domstolens ordförande.

Ledningens ansvar

2 § En domstolschef enligt 1 § 1–3 ansvarar för domstolens verksamhet och ska se till att den bedrivs i enlighet med gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Domstolschefen ansvarar även för att verksamheten bedrivs effektivt och att domstolen hushållar väl med statens medel.

Administrativa ärenden

3 § En domstols administrativa ärenden ska avgöras med respekt för den enskilde domarens självständighet enligt regeringsformen.

4 § I Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen avgörs administrativa ärenden genom kollegiala beslut, av domstolschefen, av chefen för domstolens kansli eller, om domstolen är indelad i avdelningar, på avdelning.

Även i övriga domstolar kan administrativa ärenden avgöras genom kollegiala beslut.

Chefskap

5 § Chefskap över en ordinarie domare får utövas

– i en hovrätt eller kammarrätt endast av domstolschefen eller en lagman i den domstol där domaren är anställd, och

– i en tingsrätt eller förvaltningsrätt endast av domstolschefen eller en chefsrådman i den domstol där domaren är anställd.

3 kap. Utnämningen av ordinarie domare

Domarnämnden

Uppgifter

1 § Domarnämnden ska bereda och lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om andra uppgifter för nämnden.

Ledning

2 § Domarnämnden består av nio ledamöter. Av dessa ledamöter ska

1. en vara eller ha varit ordinarie domare i Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen,
2. en vara eller ha varit ordinarie domare i hovrätt,
3. en vara eller ha varit ordinarie domare i kammarrätt,

4. en vara eller ha varit ordinarie domare i tingsrätt,
5. en vara eller ha varit ordinarie domare i förvaltningsrätt,
6. en vara advokat,
7. en vara jurist verksam utanför domstolsväsendet, och
8. två representera allmänheten.

För varje ledamot ska det finnas en personlig ersättare.

3 § Uppdraget som ledamot och ersättare i Domarnämnden ska avse en tid om fyra år.

Ledamöter och ersättare som representerar allmänheten väljs av riksdagen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen.

Som ledamot eller ersättare får regeringen förordna endast någon som har föreslagits enligt 5 §.

4 § En ledamot eller ersättare i Domarnämnden får inte samtidigt

– vara ledamot eller ersättare i styrelsen för Domstolsstyrelsen eller i Domaransvarsnämnden,

– vara riksdagsledamot, statsråd, anställd i Riksdagsförvaltningen, anställd i Regeringskansliet eller anställd på central nivå i ett politiskt parti, eller

– inneha en annan anställning eller ett annat uppdrag som gör det olämpligt att han eller hon är ledamot eller ersättare i nämnden.

5 § Innan en ledamot eller ersättare förordnas i Domarnämnden ska regeringen inhämta förslag från

1. ordförandena i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen när det gäller en ledamot eller ersättare från dessa domstolar,
2. hovrättspresidenterna när det gäller en ledamot eller ersättare från hovrätterna,
3. kammarrättspresidenterna när det gäller en ledamot eller ersättare från kammarrätterna,
4. tingsrättslagmännen när det gäller en ledamot eller ersättare från tingsrätterna,
5. förvaltningsrättslagmännen när det gäller en ledamot eller ersättare från förvaltningsrätterna,
6. Sveriges advokatsamfund när det gäller den ledamot eller ersättare som ska vara advokat, och
7. Arbetsgivarverket när det gäller den ledamot eller ersättare som ska vara jurist verksam utanför domstolsväsendet.

Innan förslag lämnas enligt första stycket 1–5 ska de ordinarie domarna i de berörda domstolarna ges tillfälle att yttra sig.

De personer som föreslås av Sveriges advokatsamfund och av Arbetsgivarverket bör ha kunskap om och erfarenhet av rekryteringsfrågor och andra arbetsgivarfrågor.

För varje uppdrag som ledamot eller ersättare ska två personer föreslås.

6 § Domarnämnden utser inom sig en ordförande och en vice ordförande.

Kansli

7 § Vid Domarnämnden ska det finnas ett kansli. Chefen för kansliet ska vara eller ha varit ordinarie domare eller ha liknande yrkeserfarenhet och kompetens.

Förfarandet vid Domarnämnden

8 § Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen, Arbetsdomstolen och Underrättelsedomstolen ska anmäla till Domarnämnden när det finns en anställning som ordinarie domare i domstolen som behöver tillsättas. Om en ledig anställning som ordinarie domare i en annan domstol ska tillsättas ska anmälan i stället göras av Domstolsstyrelsen.

Nämnden får handlägga ett ärende om utnämning av ordinarie domare endast om en anmälan enligt första stycket har gjorts.

9 § Domarnämnden ska på lämpligt sätt informera om en ledig anställning som ordinarie domare.

10 § Den som vill söka en ledig anställning ska lämna in en skriftlig ansökan till Domarnämnden. Därutöver får en generell intresseanmälan för anställningar som ordinarie domare göras till nämnden.

11 § En företrädare för Domstolsstyrelsen får närvara och yttra sig vid Domarnämndens sammanträden i ärenden som gäller utnämning av en domstolschef.

12 § Domarnämndens förslag till regeringen ska motiveras.

Överklagande

13 § Domarnämndens förslag i ärenden om utnämning får inte överklagas.

Regeringens beslut

14 § Regeringen får till ordinarie domare utnämna endast en person som Domarnämnden har föreslagit för anställningen.

4 kap. Administrationen av domstolar

Domstolsstyrelsen

Uppgifter

1 § Domstolsstyrelsen ska ge administrativt stöd och service åt de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om andra uppgifter för Domstolsstyrelsen.

2 § Domstolsstyrelsen ska i fråga om de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna

1. i administrativt hänseende leda och samordna verksamheten i syfte att skapa förutsättningar för en effektiv och rättssäker verksamhet,
2. åstadkomma en ändamålsenlig resursfördelning,

3. vara en drivande och stödjande kraft i utvecklings- och kvalitetsarbete,
4. arbeta för god tillgänglighet och lämplig information om verksamheten,
5. arbeta för god samverkan mellan domstolarna och med andra berörda myndigheter, och
6. initiera och samordna den internationella verksamheten och leda arbetet med insatser inom internationell civil krishantering och utvecklingssamarbete.

Domstolsstyrelsen ska även bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att främja rekryteringen av ordinarie domare.

I sitt arbete ska Domstolsstyrelsen beakta domstolarnas och domarnas oberoende och självständighet enligt regeringsformen.

3 § Innan budgetpropositionen lämnas till riksdagen ska regeringen inhämta ett budgetunderlag från Domstolsstyrelsen med förslag till finansiering av verksamheten vid de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna samt vid Domstolsstyrelsen.

Ledning

4 § Domstolsstyrelsen leds av en styrelse som består av nio ledamöter. Av dessa ledamöter ska
1. en vara eller ha varit ordinarie domare i Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen,
2. en vara eller ha varit ordinarie domare i hovrätt,
3. en vara eller ha varit ordinarie domare i kammarrätt,
4. en vara eller ha varit ordinarie domare i tingsrätt,
5. en vara eller ha varit ordinarie domare i förvaltningsrätt,
6. två vara anställda i en allmän domstol eller en allmän förvaltningsdomstol utan att vara ordinarie domare,
7. en vara advokat, och
8. en ledamot ha kunskap om och erfarenhet av frågor om styrning och ledning inom offentlig förvaltning.

För varje ledamot ska det finnas en personlig ersättare.

5 § Ledamöter och ersättare i Domstolsstyrelsens styrelse förordnas av regeringen för en tid om sex år.

Den som har varit ledamot i styrelsen får utses som styrelseledamot på nytt först fem år efter det att uppdraget som ledamot upphörde.

Som ledamot eller ersättare får regeringen förordna endast någon som har föreslagits enligt 7 §.

6 § En ledamot eller ersättare i Domstolsstyrelsens styrelse får inte samtidigt
– vara ledamot eller ersättare i Domarnämnden eller Domaransvarsnämnden,
– vara riksdagsledamot, statsråd, anställd i Riksdagsförvaltningen, anställd i Regeringskansliet eller anställd på central nivå i ett politiskt parti, eller
– inneha en annan anställning eller ett annat uppdrag som gör det olämpligt att han eller hon är ledamot eller ersättare i styrelsen.

7 § Innan en ledamot eller ersättare i Domstolsstyrelsens styrelse förordnas ska regeringen inhämta förslag från

1. ordförandena i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen när det gäller en ledamot eller ersättare från dessa domstolar,
2. hovrättspresidenterna när det gäller en ledamot eller ersättare från hovrätterna,
3. kammarrättspresidenterna när det gäller en ledamot eller ersättare från kammarrätterna,
4. tingsrättslagmännen när det gäller en ledamot eller ersättare från tingsrätterna,
5. förvaltningsrättslagmännen när det gäller en ledamot eller ersättare från förvaltningsrätterna,
6. domstolscheferna för de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna när det gäller en ledamot eller ersättare som är anställd i någon av dessa domstolar utan att vara ordinarie domare,
7. Sveriges advokatsamfund när det gäller den ledamot eller ersättare som ska vara advokat, och
8. Arbetsgivarverket när det gäller den ledamot eller ersättare som ska ha kunskap om och tidigare erfarenhet av styrning och ledning inom offentlig förvaltning.

Innan förslag lämnas enligt första stycket 1–5 ska de ordinarie domarna i de berörda domstolarna ges tillfälle att yttra sig. Innan förslag lämnas enligt första stycket 6 ska de andra anställda i domstolarna ges tillfälle att yttra sig.

För varje uppdrag som ledamot eller ersättare ska två personer föreslås.

8 § Domstolsstyrelsens styrelse utser inom sig en ordförande och en vice ordförande.

Domstolsstyrelsens myndighetschef

9 § I Domstolsstyrelsen ska det finnas en direktör. Direktören är myndighetschef och anställs för en tid om sex år med möjlighet till förlängning med högst tre år.

Av 11 kap. 15 § regeringsformen framgår att direktören anställs av styrelsen. Anställningen ska utlysas och tillsättas efter ett ansökningsförfarande.

Direktören ska ha erfarenhet av kvalificerat arbete och ledning inom offentlig förvaltning.

10 § Direktören har, om inte styrelsen i ett särskilt fall har bestämt annat, rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden med Domstolsstyrelsens styrelse.

11 § Domstolsstyrelsens styrelse prövar frågor om direktörens bisysslor och om han eller hon ska skiljas från anställningen.

Bestämmelser om bisysslor finns i 7 a–7 d §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning. För prövningen av en fråga om direktören ska skiljas från anställningen finns bestämmelser i 33 § första stycket samma lag.

5 kap. Ordinarie domares rättsställning

Inledande bestämmelser

1 § En ordinarie domare får skiljas från anställningen endast med stöd av regeringsformen och denna lag.

I lagen (1994:261) om fullmaktsanställning finns bestämmelser om förflyttning och tjänstgöringsskyldighet när det gäller ordinarie domare.

Bestämmelserna i detta kapitel har företräde framför lagen (1994:260) om offentlig anställning.

Skiljande från anställning

Skiljande från anställningen på grund av olämplighet

2 § Av 11 kap. 7 § första stycket 1 regeringsformen framgår under vilka förutsättningar en ordinarie domare får skiljas från anställningen på grund av olämplighet.

Avgångsskyldighet på grund av ålder

3 § En ordinarie domare är skyldig att avgå från anställningen vid utgången av den månad då han eller hon fyller 69 år.

Om det finns angelägna verksamhetsmässiga skäl får Domstolsstyrelsen, efter ansökan av en ordinarie domare och efter att domstolschefen har yttrat sig, besluta att avgångsskyldigheten för domaren ska infalla vid en senare tidpunkt, dock senast vid utgången av den månad då domaren fyller 70 år. Domstolsstyrelsens beslut får inte överklagas.

En ansökan om senare avgångsskyldighet ska lämnas in till Domstolsstyrelsen senast fyra månader innan avgångsskyldigheten enligt första stycket infaller.

Entledigande på grund av varaktig förlust av arbetsförmågan

4 § En ordinarie domare får entledigas från anställningen

1. om han eller hon på grund av förlust av eller nedsättning i arbetsförmågan är för framtiden oförmögen att fullgöra sina arbetsuppgifter tillfredsställande, eller
2. om han eller hon på grund av nedsatt arbetsförmåga under två år i följd inte har tjänstgjort annat än försöksvis under kortare tid och det är dels sannolikt att han eller hon inte kan återinträda i arbete inom ytterligare ett år, dels ovisst hur arbetsförmågan därefter kommer att utveckla sig.

Första stycket gäller inte om domaren kan förflyttas enligt 11 kap. 7 § andra stycket regeringsformen.

Avstängning

5 § En ordinarie domare får stängas av från arbetet

1. om ett förfarande inleds som syftar till att domaren ska skiljas från anställningen på grund av olämplighet,
2. om en åtgärd vidtas för att åtal ska väckas mot domaren för en gärning som kan antas medföra att han eller hon ska skiljas från anställningen på grund av olämplighet,
3. om domaren inte fullgör sina arbetsuppgifter tillfredsställande och detta beror på sjukdom eller något jämförligt förhållande, eller

4. om domaren inte följer ett beslut enligt 7 § om läkarundersökning.

6 § Lön och andra anställningsförmåner får hållas inne under avstängningstiden endast om det finns särskilda skäl för det.

Om en domare har stängts av från arbetet med stöd av 5 § 1 men sedan inte skiljs från anställningen, ska sådana anställningsförmåner som har hållits inne under avstängningen betalas ut eller ersättas i efterhand. Detsamma gäller om en domare har stängts av från arbetet med stöd av 5 § 2 och åtal inte väcks eller ett åtal läggs ned eller, om åtal väcks, domaren blir frikänd.

Läkarundersökning

7 § Om en ordinarie domare inte fullgör sina arbetsuppgifter tillfredsställande och det är sannolikt att den bristande arbetsförmågan beror på sjukdom eller något jämförligt förhållande, får det beslutas att domaren ska undersökas av en läkare som anvisas honom eller henne.

Förhandlingsskyldighet

8 § Bestämmelserna om förhandlingsskyldighet i 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet ska inte tillämpas när det gäller frågor om skiljande från anställning, avstängning, innehållande av lön och andra anställningsförmåner under en avstängning eller läkarundersökning.

6 kap. Prövningen av vissa frågor om ordinarie domares rättsställning

Domaransvarsnämnden

Uppgifter

1 § Domaransvarsnämnden ska besluta i frågor om skiljande från anställning, avstängning, innehållande av lön och andra anställningsförmåner under en avstängning, läkarundersökning, disciplinansvar och åtalsanmälan när det gäller andra ordinarie domare än justitieråd.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om andra uppgifter för nämnden.

Ledning

2 § Domaransvarsnämnden består av fem ledamöter. Av dessa ledamöter ska

1. ordföranden vara eller ha varit president i hovrätt eller kammarrätt,
2. vice ordföranden vara eller ha varit lagman i tingsrätt eller förvaltningsrätt,
3. en ledamot vara eller ha varit ordinarie domare utan att vara eller ha varit domstolschef,
4. en vara advokat, och
5. en vara jurist verksam utanför domstolsväsendet.

För varje ledamot ska det finnas en personlig ersättare.

3 § Ledamöter och ersättare i Domaransvarsnämnden förordnas av regeringen för en tid om fyra år.

Innan en ledamot eller ersättare förordnas ska regeringen inhämta förslag från Domstolsstyrelsen. För varje uppdrag som ledamot eller ersättare ska Domstolsstyrelsen föreslå två personer.

Den ledamot och den ersättare som ska vara jurist verksam utanför domstolsväsendet bör ha arbetsrättslig kompetens.

Som ledamot eller ersättare får regeringen förordna endast någon som har föreslagits av Domstolsstyrelsen.

4 § En ledamot eller ersättare i Domaransvarsnämnden får inte samtidigt

– vara ledamot eller ersättare i styrelsen för Domstolsstyrelsen eller i Domarnämnden,

– vara riksdagsledamot, statsråd, anställd i Riksdagsförvaltningen, anställd i Regeringskansliet eller anställd på central nivå i ett politiskt parti,

– vara president i Svea hovrätt, eller

– inneha en annan anställning eller ett annat uppdrag som gör det olämpligt att han eller hon är ledamot eller ersättare i nämnden.

Sekreterare

5 § Vid Domaransvarsnämnden ska det finnas en sekreterare som utses av nämnden.

Anmälningsskyldighet

6 § Om det beträffande en ordinarie domare uppkommer en fråga om skiljande från anställning, avstängning eller läkarundersökning enligt 5 kap. 2, 4, 5 eller 7 §, ska den domstol där domaren är anställd genast anmäla detta till Riksdagens ombudsmän.

Om det uppkommer en fråga om disciplinansvar eller åtalsanmälan ska den domstol där den ordinarie domaren är anställd genast anmäla detta till Domaransvarsnämnden.

Första och andra styckena gäller inte om frågan avser domstolens chef eller ett justitieråd.

Domaransvarsnämndens handläggning

7 § Om en ordinarie domare motsätter sig avgångsskyldighet enligt 5 kap. 3 § första stycket prövar Domaransvarsnämnden på begäran av Domstolsstyrelsen om förutsättningarna för avgångsskyldighet är uppfyllda.

8 § På begäran av riksdagens ombudsman beslutar Domaransvarsnämnden om en ordinarie domare ska skiljas från anställningen, stängas av från arbetet eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning enligt 5 kap. 2, 4, 5 eller 7 §.

9 § På begäran av Domstolsstyrelsen beslutar Domaransvarsnämnden om arbetsgivaren får hålla inne lön och andra anställningsförmåner under en ordinarie domares avstängning enligt 5 kap. 6 §.

10 § Domaransvarsnämnden beslutar om en ordinarie domare ska meddelas disciplinpåföljd eller anmälas till åtal enligt 14–19, 22 och 42 §§ andra stycket lagen (1994:260) om offentlig anställning.

Ett ärende om disciplinansvar eller åtalsanmälan inleds i nämnden genom en anmälan enligt 6 § andra stycket eller enligt 22 § lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO).

11 § Ett ärende i Domaransvarsnämnden inleds skriftligen med uppgifter om vem ärendet gäller, vilken åtgärd som begäran eller anmälan avser och de omständigheter som åberopas till stöd för framställningen.

Parter i ärendet är den som har inlett det och den domare som ärendet gäller.

12 § Om domaren begär det ska han eller hon ges tillfälle att närvara vid ett sammanträde. Motparten ska då också ges tillfälle att närvara.

Nämnden får även i övrigt ge den som kan lämna upplysningar i ärendet tillfälle att närvara vid ett sammanträde. Parterna ska ges tillfälle att närvara vid ett sådant sammanträde.

Den som utöver parterna har inställt sig vid ett sammanträde för att lämna upplysningar i ärendet har rätt att få skälig ersättning av allmänna medel för sina inställelsekostnader. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om sådan ersättning.

Överklagande

13 § Domaransvarsnämndens beslut enligt denna lag får överklagas till Svea hovrätt. Ett beslut att avvisa ett överklagande på grund av att klaganden inte har talerätt eller ett beslut i fråga om åtalsanmälan får dock inte överklagas.

14 § Beslut i ärenden enligt 8 § om skiljande från anställning, avstängning och läkarundersökning och beslut enligt 10 § i ärenden om disciplinansvar får överklagas endast av den domare som ärendet gäller och av riksdagens ombudsman.

Beslut i ärenden enligt 7 § om avgångsskyldighet och beslut i ärenden enligt 9 § om innehållande av lön och andra anställningsförmåner får överklagas endast av den domare som ärendet gäller och av Domstolsstyrelsen.

Prövningen i domstol

15 § Vid handläggningen i domstol tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna lag. I Svea hovrätt ska då det som anges om hur ärenden inleds i tingsrätt tillämpas. Bestämmelsen i 11 § lagen om domstolsärenden som gäller förvaltningsmyndighets partsställning ska inte tillämpas.

Om domaren överklagar Domaransvarsnämndens beslut är riksdagens ombudsman domarens motpart i domstolen i ärenden som avses i 8 och 10 §§. Domstolsstyrelsen är domarens motpart i ärenden som avses i 7 och 9 §§.

16 § Vid omröstning tillämpas bestämmelserna i 29 kap. rättegångsbalken. Om frågan gäller ersättning enligt 12 § tredje stycket tillämpas dock bestämmelserna i 16 kap. rättegångsbalken.

17 § I fråga om rättegångskostnader tillämpas bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken.

Om domaren enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken är att anse som tappande men hade fog för att överklaga eller motsätta sig ändring av det överklagade beslutet eller om det annars finns särskilda skäl, får rätten besluta att han eller hon inte ska vara skyldig att ersätta motpartens rättegångskostnad eller ska ersätta den endast till en del.

Underrättelse om beslut

18 § I ärenden som har prövats i sak ska Domaransvarsnämnden underrätta Domstolsstyrelsen om beslut som avses i 8 § och om beslut om disciplinansvar som har anmälts av riksdagens ombudsman. Om beslutet avser en ordinarie domare i Arbetsdomstolen eller Underrättelsedomstolen ska Domaransvarsnämnden i stället underrätta den domstol där domaren är anställd.

Domaransvarsnämnden ska underrätta Riksdagens ombudsmän om sådana beslut i fråga om disciplinansvar och åtalsanmälan som inte har anmälts av en ombudsman.

Om en fackligt organiserad domare stängs av från arbetet ska Domaransvarsnämnden genast underrätta den lokala arbetstagarorganisation som domaren tillhör om beslutet.

Motsvarande underrättelseskyldighet gäller för den domstol som har prövat ett överklagande som avser ett beslut av Domaransvarsnämnden.

Verkan och genomförande av beslut

19 § Ett beslut om skiljande från anställningen gäller inte förrän beslutet har fått laga kraft.

Ett beslut i fråga om avstängning gäller omedelbart.

Ett beslut om läkarundersökning får inte läggas till grund för en avstängning enligt 5 kap. 5 § 4 förrän beslutet har fått laga kraft.

Ett beslut om att arbetsgivaren får hålla inne lön och andra anställningsförmåner under en ordinarie domares avstängning gäller när beslutet har fått laga kraft, om inte något annat beslutas.

Prövningsordningen för justitieråd

20 § I 11 kap. 8 § regeringsformen finns bestämmelser om förfarandet för skiljande från anställning, avstängning och läkarundersökning när det gäller justitieråd. De bestämmelserna tillämpas även vid handläggningen av frågor om innehållande av lön och andra anställningsförmåner för justitieråd enligt 5 kap. 6 §.

Vid prövningen av de frågor som anges i första stycket ska handläggningen ske på det sätt som föreskrivs för tvistemål. Vid omröstning tillämpas dock bestämmelserna i 29 kap. rättegångsbalken. I fråga om rättegångskostnader, underrättelse om beslut samt verkan och genom-

förande av beslut tillämpas bestämmelserna i 17 § andra stycket, 18 § tredje stycket och 19 § denna lag.

---

1. Denna lag träder i kraft den 14 januari 2027 i fråga om 3 kap. 2–6 §§, 4 kap. 4–8 §§ och 6 kap. 2–4 §§ och i övrigt den 1 april 2027.

2. Genom lagen upphävs lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare den 1 april 2027.

3. Den första gången ledamöter i Domarnämnden förordnas av regeringen med tillämpning av denna lag ska tre ledamöter förordnas för en tid om fyra år, två för en tid om tre år och två för en tid om två år. Ersättarna ska förordnas för motsvarande perioder.

4. Den första gången ledamöter i Domstolsstyrelsens styrelse förordnas ska tre ledamöter förordnas för en tid om sex år, tre för en tid om fem år och tre för en tid om fyra år. Ersättarna ska förordnas för motsvarande perioder. Styrelsen får före den 1 april 2027 enligt 6 kap. 3 § denna lag lämna förslag på ledamöter och ersättare i Domaransvarsnämnden.

5. Den första gången ledamöter i Domaransvarsnämnden förordnas ska två ledamöter förordnas för en tid om fyra år, två för en tid om tre år och en för en tid om två år. Ersättarna ska förordnas för motsvarande perioder.

6. Villkor i ett avtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande och som innebär en skyldighet att avgå vid en ålder som är högre än den som anges i 5 kap. 3 § första stycket är fortfarande tillämpliga på pågående anställningsförhållanden som omfattas av avtalet.

7. Äldre föreskrifter gäller för handläggningen av ansökningar av ordinarie domare om att få vara kvar i anställningen efter uppnådd ålder för avgångsskyldighet som har överlämnats till regeringen före lagens ikraftträdande.

8. Kollektivavtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande gäller i fråga om lön och andra anställningsförmåner under avstängning, om avstängningen har beslutats före lagens ikraftträdande.

9. Ärenden som avser sådana frågor som ska prövas av Domaransvarsnämnden men som har inletts i Statens ansvarsnämnd eller Domstolsverkets personalansvarsnämnd före lagens ikraftträdande och som ännu inte slutligt har avgjorts ska överlämnas till Domaransvarsnämnden.

10. Mål som avser sådana frågor som ska prövas av Domaransvarsnämnden och som har inletts i domstol före lagens ikraftträdande ska handläggas enligt äldre föreskrifter. Domstolen ska vid prövningen bestå av endast ordinarie domare.

11. Ärenden som inleds i Domaransvarsnämnden ska prövas enligt föreskrifterna i denna lag trots att ärendet avser omständigheter som har inträffat före lagens ikraftträdande. För det fall en begäran från riksdagens ombudsman om skiljande från anställning på grund av olämplighet grundas enbart på omständigheter som har inträffat före lagens ikraftträdande krävs dock, för att ärendet ska prövas enligt denna lag, att begäran har gjorts inom sex månader från det att den åberopade omständigheten inträffade. Om riksdagens ombudsmans begäran emellertid grundas på en anmälan av en domstol enligt 6 kap. 6 § krävs att domstolen hade känt till omständigheten i mindre än två månader innan anmälan gjordes. Denna

tidsfrist gäller dock inte om det finns synnerliga skäl för att omständigheterna ska få åberopas.

2 Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att tilläggsbestämmelse 13.23.2 riksdagsordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	13.23.2
Riksdagen väljer i enlighet med bestämmelserna i *4 § lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* två ledamöter som representerar allmänheten i Domarnämnden och en personlig ersättare för var och en av dem.	Riksdagen väljer i enlighet med bestämmelserna i *3 kap. 2 och 3 §§ lagen (2026:000) om domstolar och domare* två ledamöter som representerar allmänheten i Domarnämnden och en personlig ersättare för var och en av dem.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

3 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 3 kap. 4 och 5 b §§ och 4 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 6 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

3 kap.

4 §[1]

I Högsta domstolen ska det finnas *fjorton* justitieråd *eller det högre antal* som behövs. Justitieråden ska vara lagfarna. De får inte inneha eller utöva något annat ämbete.	*Av 11 kap. 2 § regeringsformen framgår att det i Högsta domstolen ska finnas minst tolv och högst tjugo ordinarie domare. Antalet* justitieråd *bestäms av hur många* som behövs. Justitieråden ska vara lagfarna. De får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Ett av justitieråden ska vara domstolens ordförande.

Högsta domstolen får vara indelad i avdelningar. Om Högsta domstolen är indelad i avdelningar, är Högsta domstolens ordförande även ordförande på en avdelning. Ett av de övriga justitieråden är ordförande på annan avdelning.

Den som har avgått med ålderspension från sin anställning som justitieråd får förordnas att tillfälligt tjänstgöra i Högsta domstolen när det finns behov av det på grund av att

1. ett justitieråd med anledning av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i domstolen,
2. ett justitieråds tjänstgöring har upphört och ett nytt justitieråd inte har tillträtt, eller
3. handläggningen av ett eller flera mål vid domstolen under en begränsad tid tar stora resurser i anspråk.

Ett förordnande enligt fjärde stycket får gälla i högst sex månader. Om det finns särskilda skäl får förordnandet förlängas med högst sex månader i taget.

Det som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd ska tillämpas även på den som enligt fjärde stycket tillfälligt tjänstgör i Högsta domstolen.

Högsta domstolen får förordna den som är justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen att tjänstgöra i Högsta domstolen.

5 b §[2]

Fler än sju ledamöter får inte ingå i rätten, om inte annat följer av 6 §.	Fler än sju ledamöter får inte ingå i rätten, om inte *något* annat följer av 6 *eller 6 b* §.

[1] Senaste lydelse 2023:770.
[2] Senaste lydelse 2009:344.

	6 b § *Om ett mål eller en viss fråga i ett mål är av särskild vikt för rättstillämpningen för både Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen får rätten, om det är lämpligt, besluta att ledamöter i Högsta förvaltningsdomstolen ska delta i avgörandet (särskild sammansättning). Högsta förvaltningsdomstolen ska ges tillfälle att yttra sig innan rätten fattar ett sådant beslut.* *Vid prövning i särskild sammansättning enligt första stycket ska rätten bestå av fem ledamöter från Högsta domstolen och fyra ledamöter från Högsta förvaltningsdomstolen.*
4 kap. 2 §[3] I *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 1 kap. 2 §, 2 kap. 3 § och 3 kap. 4 §.	I *3 kap. lagen (2026:000) om domstolar och domare* finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 1 kap. 2 §, 2 kap. 3 § och 3 kap. 4 §.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

[3] Senaste lydelse 2010:1391.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1]

dels att 3, 4 c och 28 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 5 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[2]	
I Högsta förvaltningsdomstolen ska det finnas *fjorton* justitieråd *eller det högre antal* som behövs. Justitieråden ska vara lagfarna. De får inte inneha eller utöva något annat ämbete.	*Av 11 kap. 2 § regeringsformen framgår att det i Högsta förvaltningsdomstolen ska finnas minst tolv och högst tjugo ordinarie domare. Antalet* justitieråd *bestäms av hur många* som behövs. Justitieråden ska vara lagfarna. De får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Ett av justitieråden ska vara domstolens ordförande.

Den som har avgått med ålderspension från sin anställning som justitieråd får förordnas att tillfälligt tjänstgöra i Högsta förvaltningsdomstolen när det finns behov av det på grund av att

1. ett justitieråd med anledning av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i domstolen,
2. ett justitieråds tjänstgöring har upphört och ett nytt justitieråd inte har tillträtt, eller
3. handläggningen av ett eller flera mål vid domstolen under en begränsad tid tar stora resurser i anspråk.

Ett förordnande enligt tredje stycket får gälla i högst sex månader. Om det finns särskilda skäl får förordnandet förlängas med högst sex månader i taget.

Det som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd ska tillämpas även på den som enligt tredje stycket tillfälligt tjänstgör i Högsta förvaltningsdomstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen får förordna den som är justitieråd i Högsta domstolen att tjänstgöra i Högsta förvaltningsdomstolen.

4 c §[3]	
Fler än sju ledamöter får inte ingå i rätten, om inte annat följer av 5 §.	Fler än sju ledamöter får inte ingå i rätten, om inte *något* annat följer av 5 *eller 5 b* §.
	5 b §
	Om ett mål eller en viss fråga i ett mål är av särskild vikt för rätts-

[1] Lagen omtryckt 1981:1323.
[2] Senaste lydelse 2023:771.
[3] Senaste lydelse 2009:345.

	tillämpningen för både Högsta förvaltningsdomstolen och Högsta domstolen får rätten, om det är lämpligt, besluta att ledamöter i Högsta domstolen ska delta i avgörandet (särskild sammansättning). Högsta domstolen ska ges tillfälle att yttra sig innan rätten fattar ett sådant beslut. *Vid prövning i särskild sammansättning enligt första stycket ska rätten bestå av fem ledamöter från Högsta förvaltningsdomstolen och fyra ledamöter från Högsta domstolen.*

28 a §[4]

I *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 3, 4, 10 och 15 §§.	I *3 kap. lagen (2026:000) om domstolar och domare* finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 3, 4, 10 och 15 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

[4] Senaste lydelse 2010:1398.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 3 och 6 §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 §[2]
Hyresråd är ordförande i arrendenämnd. Ett av hyresråden i arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I *annan arrendenämnd* är lagmannen i tingsrätten på samma ort som arrendenämnden chef för nämnden.	Hyresråd är ordförande i arrendenämnd. Ett av hyresråden i arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I *övriga arrendenämnder* är lagmannen i tingsrätten på samma ort som arrendenämnden chef för nämnden.
Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* tillämpas. För varje arrendenämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.	Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska *3 kap. 9–14 §§ lagen (2026:000) om domstolar och domare* tillämpas. För varje arrendenämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.
Innan annan ledamot än ordförande förordnas, ska sådan riksorganisation av jordägare eller arrendatorer som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att *avge* förslag.	Innan *någon* annan ledamot än ordförande förordnas, ska *en* sådan riksorganisation av jordägare eller arrendatorer, som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om, ges tillfälle att *lämna* förslag.
Till tjänstgöring i nämnden ska, med *iakttagande* av vad som sägs i 2 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.	Till tjänstgöring i nämnden ska, med *beaktande* av vad som sägs i 2 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

[1] Lagen omtryckt 1985:660.
[2] Senaste lydelse 2010:1402.

6 §[3]

Hyresråd är ordförande i hyresnämnd. Ett av hyresråden i hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I *annan hyresnämnd* är lagmannen i tingsrätten på samma ort som hyresnämnden chef för nämnden.	Hyresråd är ordförande i hyresnämnd. Ett av hyresråden i hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I *övriga hyresnämnder* är lagmannen i tingsrätten på samma ort som hyresnämnden chef för nämnden.
Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* tillämpas. För varje hyresnämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.	Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska *3 kap. 9–14 §§ lagen (2026:000) om domstolar och domare* tillämpas. För varje hyresnämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.
Innan annan ledamot än ordförande förordnas, ska sådan riksorganisation av fastighetsägare, hyresgäster, bostadsrättshavare eller näringsidkare som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att *avge* förslag.	Innan *någon* annan ledamot än ordförande förordnas, ska *en* sådan riksorganisation av fastighetsägare, hyresgäster, bostadsrättshavare eller näringsidkare, som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om, ges tillfälle att *lämna* förslag.
Till tjänstgöring i nämnden ska, med *iakttagande* av vad som sägs i 5 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.	Till tjänstgöring i nämnden ska, med *beaktande* av vad som sägs i 5 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

[3] Senaste lydelse 2010:1402.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § och 3 kap. 1 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap.	
2 §[2]	
Denna lag tillämpas inte på	
1. mål som enligt lag får upptas endast av en viss tingsrätt eller som ska handläggas av en tingsrätt i en annan sammansättning än som anges i rättegångsbalken,	
2. mål som ska handläggas av tingsrätt med tillämpning av konkurslagen (1987:672) eller lagen (2022:964) om företagsrekonstruktion,	
3. mål om skadestånd i anledning av brott, om talan förs i samband med åtal för brottet,	
4. mål om ersättning för yrkesskada, när tvisten inte rör kollektivavtals rätta innebörd,	
5. mål som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar, och	
6. mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om EU formgivning och artikel 124 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1001 om EU-varumärken.	
Lagen ska inte tillämpas på mål som rör arbetstagare som avses i 1 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, när tvisten gäller	
1. fråga som rör anställning av arbetstagare utan att enbart avse tvist om kollektivavtal,	
2. tjänstgöringsskyldighet för ordinarie domare enligt lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.	
Lagen ska inte heller tillämpas på andra mål som rör arbetstagare hos arbetsgivare med offentlig ställning, när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas till regeringen, en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet.	Lagen ska inte heller tillämpas på *1.* andra mål som rör arbetstagare hos arbetsgivare med offentlig ställning, när tvisten gäller en fråga som är reglerad i lag eller annan författning och det i samma författning föreskrivs att beslut i frågan får överklagas till regeringen, en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet, *2. frågor som prövas enligt 5 och 6 kap. lagen (2026:000) om domstolar och domare.*

[1] Lagen omtryckt 1977:530.
[2] Senaste lydelse 2025:308.

3 kap.

1 §[3]

Arbetsdomstolen består av högst fyra ordförande, högst fyra vice ordförande samt sjutton andra ledamöter. En av ordförandena ska vara chef för domstolen.

Ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan en ledamot börjar tjänstgöra i Arbetsdomstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.

För annan ledamot än ordförande ska det finnas högst tre ersättare. Det som sägs i denna lag om ledamot gäller även ersättare, om inte annat särskilt anges.

I *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* finns bestämmelser om utnämning av ordförande tillika chef och övriga ordförande i domstolen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.	I *3 kap. lagen (2026:000) om domstolar och domare* finns bestämmelser om utnämning av ordförande tillika chef och övriga ordförande i domstolen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

[3] Senaste lydelse 2010:1448.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn[1]

dels att 8 § ska upphöra att gälla,

dels att 2, 9 och 10 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Statliga myndigheter samt anställda, uppdragstagare och andra som är knutna till sådana myndigheter står under justitiekanslerns tillsyn i den utsträckning regeringen *föreskriver det*. Justitiekanslerns tillsyn *skall* dock *ej* kunna omfatta *regeringen eller statsråd, ej heller riksdagens myndigheter eller anställda och uppdragstagare vid riksdagens myndigheter.*	Statliga myndigheter samt anställda, uppdragstagare och andra som är knutna till sådana myndigheter står under justitiekanslerns tillsyn i den utsträckning regeringen *bestämmer*. Justitiekanslerns tillsyn *ska* dock *inte* kunna omfatta *1. regeringen eller statsråd,* *2. riksdagens myndigheter eller anställda och uppdragstagare vid riksdagens myndigheter, eller* *3. domstolar, Domstolsstyrelsen, Domarnämnden, Domaransvarsnämnden eller ordinarie domare eller andra anställda eller uppdragstagare vid domstolarna eller vid de angivna myndigheterna.*
9 §[2]	
Justitiekanslern har rätt att få tillgång till *domstolars och* förvaltningsmyndigheters protokoll och handlingar.	Justitiekanslern har rätt att få tillgång till förvaltningsmyndigheters protokoll och *andra* handlingar, *dock inte sådana som finns hos Domstolsstyrelsen, Domarnämnden och Domaransvarsnämnden.*
10 §[3]	
Domstol och förvaltningsmyndighet samt *tjänsteman* hos staten eller kommun *skall tillhandagå justitiekanslern med* de upplysningar och yttranden som *han* begär. Sådan skyldighet *åligger*	*Förvaltningsmyndigheter och tjänstemän* hos staten eller *hos en* kommun *som står under justitiekanslerns tillsyn ska lämna* de upplysningar och yttranden som *justitiekanslern* begär. Sådan skyl-

[1] Senaste lydelse av 8 § 2010:1412.
[2] Senaste lydelse 2010:1412.
[3] Senaste lydelse 1987:996.

även *annan, om han* står under justitiekanslerns tillsyn.

När justitiekanslern begär upplysningar eller yttrande i *andra* ärenden *än dem där han har beslutat att inleda* förundersökning, får *han förelägga* vite om högst 1 000 kronor. Justitiekanslern får döma ut *försuttet vite.*

dighet *har* även *andra som* står under justitiekanslerns tillsyn.

När justitiekanslern begär upplysningar eller yttrande i ärenden *där* förundersökning *inte har inletts*, får *ett föreläggande förenas med* vite om högst 1 000 kronor. Justitiekanslern får döma ut *vitet om föreläggandet inte följs.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 1, 33 och 34 §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
I denna lag finns särskilda föreskrifter om arbetstagare hos 1. riksdagen och dess myndigheter, 2. myndigheterna under regeringen.	
Särskilda föreskrifter om arbetstagare som avses i första stycket 2 finns också i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.	Särskilda föreskrifter om arbetstagare som avses i första stycket 2 finns också i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning *och lagen (2026:000) om domstolar och domare.*
33 §[2]	
Är chefen för Arbetsgivarverket *eller* chefen för Institutet för mänskliga rättigheter anställd för bestämd tid, får han eller hon skiljas från sin anställning före utgången av denna tid, om det är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.	Är chefen för Arbetsgivarverket, chefen för Institutet för mänskliga rättigheter *eller chefen för Domstolsstyrelsen* anställd för bestämd tid, får han eller hon skiljas från sin anställning före utgången av denna tid, om det är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.
Är chefen för någon annan förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen anställd för bestämd tid, får han eller hon förflyttas till en annan statlig anställning som tillsätts på samma sätt, om det är påkallat av organisatoriska skäl eller annars är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.	
34 §[3]	
Statens ansvarsnämnd beslutar i frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning och avskedande, när det gäller 1. arbetstagare som är anställda genom beslut av regeringen, 2. arbetstagare som utan att vara anställda genom beslut av regeringen har en verksledande eller därmed jämförlig ställning. Regeringen får föreskriva att nämnden ska besluta i sådana frågor också när det gäller andra arbetstagare.	

[1] Senaste lydelse 2004:833.
[2] Senaste lydelse 2021:643.
[3] Senaste lydelse 2025:1021.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om ordinarie domare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:261) om fullmaktsanställning[1]

dels att 19 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 3 § ska utgå,
dels att nuvarande 3 § ska betecknas 2 §,
dels att den nya 2, 7, 14, 15 och 17 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 1 § ska lyda ”Inledande bestämmelser”,
dels att det ska införas en ny paragraf, 3 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §	*2 §*[2]
En ordinarie domare ska anställas med fullmakt. *I 1 § lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* anges vilka domaranställningar som är ordinarie.	En ordinarie domare ska anställas med fullmakt. *I 1 kap. 3 § lagen (2026:000) om domstolar och domare* anges vilka domaranställningar som är ordinarie.
Regeringen bestämmer vilka arbetstagare i övrigt som ska anställas med fullmakt.	
	3 §[3]
	Bestämmelserna om avgångsskyldighet på grund av ålder och om anställningens upphörande på grund av sjukdom samt om avskedande, avstängning och läkarundersökning tillämpas inte när det gäller ordinarie domare. I fråga om sådana domare gäller i stället bestämmelserna i lagen (2026:000) om domstolar och domare.
7 §	
En arbetstagare får avskedas enligt föreskrifter i lagen (1982:80) om anställningsskydd. *I fråga om ordinarie domare tillämpas dock regeringsformens föreskrifter om vilka omständigheter som får läggas till grund för åtgärden.*	En arbetstagare får avskedas enligt föreskrifter i lagen (1982:80) om anställningsskydd.
Ett avskedande *skall* vara skriftligt för att vara giltigt.	Ett avskedande *ska* vara skriftligt för att vara giltigt.

[1] Senaste lydelse av 19 § 2010:1415.
[2] Tidigare 2 § upphävd genom 1999:947.
[3] Senaste lydelse av tidigare 3 § 2010:1493.

14 §[4]

En ordinarie domare är skyldig att utföra arbetsuppgifterna i en motsvarande eller högre anställning som domare vid den domstol där han är anställd.	En ordinarie domare är skyldig att utföra arbetsuppgifterna i en motsvarande eller högre anställning som domare vid den domstol där han *eller hon* är anställd.

En ordinarie domare är skyldig att tjänstgöra tillfälligt i en annan domstol vid sådan handläggning där flera lagfarna domare deltar. Tjänstgöringsskyldigheten gäller

1. för en rådman i tingsrätt, som ledamot i en annan tingsrätt inom samma hovrättsområde,

2. för en rådman i förvaltningsrätt, som ledamot i en tingsrätt eller en hovrätt,

3. för ett kammarrättsråd, som ledamot i en hovrätt.	3. för ett kammarrättsråd, som ledamot i en hovrätt,
	4. för ett justitieråd i Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen, som ledamot i den andra domstolen enligt bestämmelserna om särskild sammansättning i 3 kap. 6 b § rättegångsbalken och 5 b § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

15 §[5]

Statens ansvarsnämnd beslutar i frågor om avskedande, avstängning och läkarundersökning *när det gäller ordinarie domare samt andra* arbetstagare *som* regeringen bestämmer.	Statens ansvarsnämnd beslutar i frågor om avskedande, avstängning och läkarundersökning *av* arbetstagare *i enlighet med vad* regeringen bestämmer.
Första stycket gäller inte justitiekanslern *och justitieråd.*	Första stycket gäller inte justitiekanslern.

17 §[6]

Mål om tillämpningen av denna lag ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Föreskrifter om handläggningen av mål om avskedande, avstängning eller läkarundersökning av justitieråd finns i regeringsformen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

[4] Senaste lydelse 2009:818.
[5] Senaste lydelse 2010:1493.
[6] Senaste lydelse 2010:1493. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

2. Bestämmelsen i 14 § andra stycket 4 gäller inte för justitieråd som anställts före ikraftträdandet.

10 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 18 kap. 1 b, 8 c och 8 d §§, 35 kap. 12 b och 12 c §§ och 36 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 40 kap. 7 m §, och närmast före 40 kap. 7 m § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 kap.	
1 b §[1]	
Sekretess gäller hos *Domstolsverket* för uppgift om tvångsmedel, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller sådan framtida verksamhet som avses i 1 § skadas om uppgiften röjs.	Sekretess gäller hos *Domstolsstyrelsen* för uppgift om tvångsmedel, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller sådan framtida verksamhet som avses i 1 § skadas om uppgiften röjs.
8 c §[2]	
Sekretess enligt 8 a § hindrar inte att en domstol lämnar uppgiften till *Domstolsverket*.	Sekretess enligt 8 a § hindrar inte att en domstol lämnar uppgiften till *Domstolsstyrelsen*.
8 d §[3]	
Om *Domstolsverket* får en uppgift som är sekretessreglerad i 8 a § från en domstol, blir 8 a § tillämplig på uppgiften också hos *Domstolsverket*.	Om *Domstolsstyrelsen* får en uppgift som är sekretessreglerad i 8 a § från en domstol, blir 8 a § tillämplig på uppgiften också hos *Domstolsstyrelsen*.
35 kap.	
12 b §[4]	
Sekretessen enligt 12 § hindrar inte att en domstol lämnar en uppgift till *Domstolsverket*, om uppgiften behövs för att genomföra en utbetalning av ersättning för någons inställelse i domstol.	Sekretessen enligt 12 § hindrar inte att en domstol lämnar en uppgift till *Domstolsstyrelsen*, om uppgiften behövs för att genomföra en utbetalning av ersättning för någons inställelse i domstol.

[1] Senaste lydelse 2026:568.
[2] Senaste lydelse 2025:1508.
[3] Senaste lydelse 2025:1508.
[4] Senaste lydelse 2026:568.

12 c §[5]

Om *Domstolsverket* får en uppgift som är sekretessreglerad i 12 § från en domstol, blir sekretessbestämmelsen tillämplig på uppgiften även hos *Domstolsverket*.

Om *Domstolsstyrelsen* får en uppgift som är sekretessreglerad i 12 § från en domstol, blir sekretessbestämmelsen tillämplig på uppgiften även hos *Domstolsstyrelsen*.

36 kap.

4 §[6]

Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider avsevärd skada eller betydande men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i

1. mål om kollektivavtal, och
2. mål om tillämpningen av

– lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,
– lagen (1982:80) om anställningsskydd,
– 6 kap. 7–12 §§ skollagen (2010:800),
– 31–33 §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning,
– 4–11 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,
– 16, 16 a och 17 §§ föräldraledighetslagen (1995:584),
– 3–7 §§ lagen (2002:293) om förbud mot diskriminering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning,
– 2 och 5 kap. diskrimineringslagen (2008:567),
– 6 a kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
– lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden,

– 9 och 10 §§ lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, *eller*

– 3 och 4 §§ lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl.

– 9 och 10 §§ lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård,

– 3 och 4 §§ lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl, *eller*

– 5 kap. 2–7 §§ lagen (2026:000) om domstolar och domare.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

40 kap.

Domaransvarsnämnden

7 m §

Sekretess gäller hos Domaransvarsnämnden för uppgift om en enskilds hälsotillstånd, om det kan

[5] Senaste lydelse 2026:568.
[6] Senaste lydelse 2022:1297.

antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende. Sekretess gäller inte heller i ärende om disciplinansvar.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:966) om Underrättelsedomstol

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2009:966) om Underrättelsedomstol[1] ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagrådsremiss Sveriges utrikes underrättelsetjänst	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Underrättelsedomstolen består av en ordförande, en eller högst två vice ordförande samt minst två och högst åtta särskilda ledamöter.	
Ledamöterna ska vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan en ledamot börjar tjänstgöra i domstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.	
I *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* finns bestämmelser om utnämning av ordförande i domstolen. Vice ordförande och särskilda ledamöter förordnas av regeringen för högst fyra år i sänder.	I *3 kap. lagen (2026:000) om domstolar och domare* finns bestämmelser om utnämning av ordförande i domstolen. Vice ordförande och särskilda ledamöter förordnas av regeringen för högst fyra år i sänder.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 2026:000.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
3 §[1]	
I *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* finns bestämmelser om utnämning av tekniska råd.	I *3 kap. lagen (2026:000) om domstolar och domare* finns bestämmelser om utnämning av tekniska råd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer anställer vikarier för tekniska råd och förordnar de särskilda ledamöterna i mark- och miljödomstol. Den som ska tjänstgöra som särskild ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig, i konkurs eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser vilka av de lagfarna domarna i tingsrätt och Svea hovrätt som ska tjänstgöra i mark- och miljödomstol respektive Mark- och miljööverdomstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

[1] Senaste lydelse 2018:421.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	4 §
Nämnden består av nio ledamöter. Fem ledamöter ska vara, eller ha varit, ordinarie domare. Två ledamöter ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet, varav en ska vara advokat. Två ledamöter ska representera allmänheten. För varje ledamot ska det finnas en personlig ersättare. *Ledamöter och ersättare förordnas för en tid av högst fyra år. Ledamöter och ersättare som representerar allmänheten väljs av riksdagen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen. Ledamöter och ersättare som ska vara, eller ha varit, ordinarie domare förordnas på förslag av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ledamöter och ersättare som ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet förordnas på förslag av de förvaltningsmyndigheter och organisationer som regeringen bestämmer.* *Nämnden utser inom sig en ordförande och en vice ordförande.*	*I 3 kap. 2–6 §§ lagen (2026:000) om domstolar och domare finns bestämmelser om nämndens sammansättning samt om formerna när ledamöter och ersättare i nämnden ska utses.*

Denna lag träder i kraft den 14 januari 2027.

14 Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)

Härigenom föreskrivs att det i budgetlagen (2011:203) ska införas en ny paragraf, 3 kap. 13 §, och närmast före 3 kap. 13 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 kap.
	Finansieringen av de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna och Domstolsstyrelsen
	13 § *Om regeringen i budgetpropositionen föreslår avvikelser från Domstolsstyrelsens förslag till finansiering av verksamheten vid de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna och Domstolsstyrelsen, ska regeringen lämna upplysningar om skälen för avvikelserna.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:414) om nomineringar till Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2014:414) om nomineringar till Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §
Ärenden enligt 1 § ska beredas enligt *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare.*	Ärenden enligt 1 § ska beredas enligt *3 kap. 9, 10 och 12–14 §§ lagen (2026:000) om domstolar och domare.*
Bestämmelsen i 8 § i den lagen ska dock inte tillämpas.	

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
3 §	
I *lagen (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare* finns bestämmelser om utnämning av patentråd.	I *3 kap. lagen (2026:000) om domstolar och domare* finns bestämmelser om utnämning av patentråd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer anställer vikarier för patentråd samt förordnar tekniska och ekonomiska experter i Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen.

Tekniska och ekonomiska experter förordnas för viss tid. Om det medan en teknisk eller ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet eller ärendet. Den som ska tjänstgöra som teknisk eller ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig, i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO)

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO)

dels att 28, 39 och 40 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 28 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
28 §	
En ombudsman har enligt föreskrifter i regeringsformen befogenhet att väcka åtal mot en ledamot av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen, väcka talan om att skilja eller avstänga en sådan ledamot från anställningen och väcka talan om att en sådan ledamot ska vara skyldig att genomgå en läkarundersökning.	
	En ombudsman får väcka talan om att arbetsgivaren får hålla inne lön och andra anställningsförmåner under en avstängning av en ledamot av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen.
	28 a §
	En ombudsman får begära att Domaransvarsnämnden ska besluta om skiljande från anställning, avstängning eller läkarundersökning när det gäller andra ordinarie domare än en ledamot av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen.
39 §	
En ombudsman får uppdra åt någon annan att leda en förundersökning som ombudsmannen har beslutat och att väcka och utföra åtal som ombudsmannen har beslutat, om inte åtgärden avser en ledamot av Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen.	
Beslut att överklaga en dom eller ett beslut till högre rätt får inte fattas av någon annan än en ombudsman.	
I fall som avses i 25 § får en ombudsman förordna en tjänsteman vid ombudsmannaexpeditionen att föra talan på ombudsmannens vägnar.	I fall som avses i 25 *eller 28 a* § får en ombudsman förordna en tjänsteman vid ombudsmannaexpeditionen att föra talan på ombudsmannens vägnar.

40 §

En ombudsman får delegera till en tjänsteman vid ombudsmannaexpeditionen att på ombudsmannens vägnar dels genomföra en inspektion, dels fatta beslut i ärenden som väckts genom klagomål. Ett sådant delegeringsbeslut får inte innefatta rätt att	En ombudsman får delegera till en tjänsteman vid ombudsmannaexpeditionen att på ombudsmannens vägnar dels genomföra en inspektion, dels fatta beslut i ärenden som väckts genom klagomål *eller genom anmälan från domstol enligt 6 kap. 6 § lagen (2026:000) om domstolar och domare*. Ett sådant delegeringsbeslut får inte innefatta rätt att
1. göra en framställning enligt 13 §,	
2. göra ett uttalande enligt 20 §,	
3. vidta en åtgärd mot en befattningshavare enligt 21, 22 eller 23 §,	
	4. framställa en begäran enligt 6 kap. 8 § lagen (2026:000) om domstolar och domare,
4. överlämna ett ärende till en annan myndighet enligt 35 §, eller	*5.* överlämna ett ärende till en annan myndighet enligt 35 §, eller
5. fatta beslut i ett ärende som avgörs efter att ett skriftligt yttrande eller skriftliga upplysningar har inhämtats från en berörd myndighet eller tjänsteman.	*6.* fatta beslut i ett ärende som avgörs efter att ett skriftligt yttrande eller skriftliga upplysningar har inhämtats från en berörd myndighet eller tjänsteman.

En ombudsman får delegera till en tjänsteman vid ombudsmannaexpeditionen att vidta de handläggningsåtgärder som behövs i ärenden.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2027.

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026